Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (osmo vijeće)

19. rujna 2024.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Postupci u slučaju nesolventnosti – Uredba (EU) 2015/848 – Članak 3. – Međunarodna nadležnost – Središte glavnih interesa fizičke osobe koja obavlja samostalnu djelatnost – Pojam ‚glavno mjesto poslovanja'– Pojam ‚poslovni nastan'– Predsjednik nadzornog odbora dioničkog društva"

U predmetu C-501/23,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud, Njemačka), odlukom od 29. lipnja 2023., koju je Sud zaprimio 7. kolovoza 2023., u postupku

DL

protiv

Land Berlin,

SUD (osmo vijeće),

u sastavu: N. Piçarra, predsjednik vijeća, K. Jürimäe (izvjestiteljica), predsjednica trećeg vijeća, u svojstvu sutkinje osmog vijeća, i N. Jääskinen, suci,

nezavisna odvjetnica: L. Medina,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani dio postupka,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za DL, T. Winter, *Rechtsanwalt*,

– za Europsku komisiju, C. Vollrath i W. Wils, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnu odvjetnicu, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: njemački

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 3. stavka 1. Uredbe (EU) 2015/848 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o postupku u slučaju nesolventnosti (SL 2015., L 141, str. 19. i ispravak SL 2016., L 349, str. 9.) u vezi s člankom 2. točkom 10. te uredbe.

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između osobe DL i Landa Berlin (Savezna zemlja Berlin, Njemačka) u vezi s postupkom u slučaju nesolventnosti koji je potonji pokrenuo protiv osobe DL.

Pravni okvir

3 U skladu s uvodnim izjavama 23., 24., 28., 37. i 38. Uredbe 2015/848:

„(23) Ova Uredba omogućuje da se glavni postupak u slučaju nesolventnosti pokrene u državi članici gdje dužnik ima središte svojih glavnih interesa. Ti postupci imaju općenito područje primjene i usmjereni su k tomu da obuhvate svu dužnikovu imovinu. Zbog zaštite različitosti interesa, ova Uredba dopušta pokretanje sekundarnih postupaka u slučaju nesolventnosti koji se odvijaju usporedo s glavnim postupcima u slučaju nesolventnosti. Sekundarni postupci u slučaju nesolventnosti mogu se pokrenuti u državi članici gdje dužnik ima poslovni nastan. Učinci sekundarnog postupka u slučaju nesolventnosti ograničeni su na imovinu koja se nalazi u toj državi. Obvezna pravila o koordinaciji s glavnim postupkom u slučaju nesolventnosti zadovoljavaju potrebu za jedinstvenom primjenom u [Europskoj] [u]niji.

(24) U slučaju pokretanja glavnog postupka u slučaju nesolventnosti koji se odnosi na pravnu osobu ili trgovačko društvo u državi članici koja nije država članica u kojoj se nalazi njihovo statutarno sjedište, trebalo bi omogućiti pokretanje sekundarnog postupka u slučaju nesolventnosti u državi članici u kojoj se nalazi statutarno sjedište, uz uvjet da dužnik obavlja gospodarsku djelatnost koja uključuje ljudske resurse i imovinu u toj državi, u skladu sa sudskom praksom Suda Europske unije.

[…]

(28) Prilikom utvrđivanja mogu li treće osobe provjeriti središte dužnikovih glavnih interesa, posebnu pozornost trebalo bi posvetiti vjerovnicima i njihovom shvaćanju o tome gdje dužnik ostvaruje svoje interese. To može iziskivati, u slučaju premještaja središta glavnih interesa, pravodobno obavješćivanje vjerovnika o novoj lokaciji na kojoj dužnik obavlja svoju djelatnost, na primjer usmjeravanjem pozornosti na promjenu adrese u poslovnoj korespondenciji ili objavom nove lokacije na neki drugi prikladan način.

[…]

(37) Prije pokretanja glavnog postupka u slučaju nesolventnosti, pravo podnošenja prijedloga za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti u državi članici gdje dužnik ima poslovni nastan trebalo bi biti ograničeno na lokalne vjerovnike i tijela javne vlasti ili na slučajeve u kojima glavni postupak u slučaju nesolventnosti ne može biti pokrenut prema pravu države članice gdje dužnik ima središte svojih glavnih interesa. Razlog ovom ograničenju

jest namjera da se slučajevi u kojima se teritorijalni postupci u slučaju nesolventnosti zahtijevaju prije glavnog postupka u slučaju nesolventnosti ograniče samo na one neophodno potrebne.

(38) Nakon pokretanja glavnog postupka u slučaju nesolventnosti, ovom se Uredbom ne ograničuje pravo podnošenja prijedloga za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti u državi članici gdje dužnik ima poslovni nastan. Upravitelj u slučaju nesolventnosti iz glavnog postupka u slučaju nesolventnosti ili bilo koja druga osoba ovlaštena na temelju nacionalnog prava države članice, može predložiti pokretanje sekundarnog postupka u slučaju nesolventnosti."

4 U članku 2. točki 10. te uredbe definira se „poslovni nastan" kao „svako mjesto poslovanja gdje dužnik obavlja ili je obavljao u razdoblju od tri mjeseca prije prijedloga za otvaranjem glavnog postupka u slučaju nesolventnosti stalnu gospodarsku aktivnost koja uključuje ljudske resurse i imovinu".

5 U članku 3. navedene uredbe, naslovljenom „Međunarodna nadležnost", određuje se:

„1. Sudovi države članice na čijem se državnom području nalazi središte dužnikovih glavnih interesa nadležni su za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti (‚glavni postupak u slučaju nesolventnosti'). Središte glavnih interesa jest mjesto gdje dužnik obavlja redovito poslovanje te koje može biti provjereno od trećih strana.

U slučaju trgovačkog društva ili pravne osobe, a u nedostatku dokaza o suprotnom, pretpostavlja se da je mjesto njegova statutarnog sjedišta ujedno i središte glavnih interesa. Ta se presumpcija primjenjuje samo ako statutarno sjedište nije premješteno u drugu državu članicu u razdoblju od tri mjeseca prije prijedloga za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti.

Ako pojedinac izvršava neovisnu poslovnu ili profesionalnu aktivnost, presumira se da je središte glavnih interesa glavno mjesto poslovanja tog pojedinca ako se ne dokaže suprotno. Ta se presumpcija primjenjuje samo ako glavno mjesto poslovanja pojedinca nije premješteno u drugu državu članicu u razdoblju od tri mjeseca prije prijedloga za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti.

U slučaju svakog drugog pojedinca presumira se, ako se ne dokaže suprotno, da je središte glavnih interesa mjesto uobičajenog boravišta pojedinca. Ta se presumpcija primjenjuje samo ako uobičajeno boravište nije premješteno u drugu državu članicu u razdoblju od šest mjeseci prije prijedloga za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti.

2. Kada se središte dužnikov[ih] glavnih interesa nalazi unutar državnog područja jedne države članice, sudovi druge države članice nadležni su za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti protiv tog dužnika samo ako on ima poslovni nastan na državnom području te druge države članice. Učinci tih postupaka su ograničeni na imovinu dužnika koja se nalazi na državnom području potonje države članice.

3. Kada su postupci u slučaju nesolventnosti pokrenuti u skladu sa stavkom 1., svi postupci pokrenuti naknadno u skladu sa stavkom 2. jesu sekundarni postupci u slučaju nesolventnosti.

[…]"

Glavni postupak i prethodna pitanja

6 Dana 18. kolovoza 2020. Savezna zemlja Berlin podnijela je Amtsgerichtu Charlottenburg (Općinski sud u Charlottenburgu, Njemačka) zahtjev za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti protiv osobe DL (u daljnjem tekstu: dužnik). U trenutku podnošenja zahtjeva dužnik je imao prijavljeno prebivalište u Berlinu (Njemačka), Monacu, Los Angelesu (Sjedinjene Američke Države) i na otoku Sveti Bartolomej (Francuski Antili). Bio je predsjednik nadzornog odbora Landbella AG, dioničkog društva osnovanog u skladu s njemačkim pravom, sa sjedištem u Mainzu (Njemačka). Njegova se imovina sastojala od novčanih sredstava na bankovnim računima u Monacu i udjela u društvima osnovanima u skladu s monegaškim pravom koja su posjedovala novčana sredstva, skrbnički račun i udjele u društvima u Njemačkoj.

7 Rješenjem od 27. srpnja 2021. Amtsgericht Charlottenburg (Općinski sud u Charlottenburgu) odbio je taj zahtjev kao nedopušten zbog mjesne nenadležnosti.

8 Finanzamt Wilmersdorf (Porezna uprava u Wilmersdorfu, Njemačka), u svojstvu vjerovnika, podnio je 29. lipnja 2022. Landgerichtu Berlin (Zemaljski sud u Berlinu, Njemačka) „neposrednu tužbu” (*sofortige Beschwerde*), nakon čega je taj sud ukinuo navedeno rješenje i vratio predmet Amtsgerichtu Charlottenburg (Općinski sud u Charlottenburgu) pred kojim je prvotno vođen postupak. Naime, Landgericht Berlin (Zemaljski sud u Berlinu) smatrao je da se središte glavnih interesa dužnika nalazi u mjestu u kojem potonji obavlja samostalnu djelatnost kao predsjednik nadzornog odbora.

9 Konkretno, u rješenju od 29. lipnja 2022. Landgericht Berlin (Zemaljski sud u Berlinu) utvrdio je da dužnik, zbog funkcije predsjednika nadzornog odbora dioničkog društva osnovanog u skladu s njemačkim pravom, obavlja „neovisnu poslovnu aktivnost” u smislu članka 3. stavka 1. trećeg podstavka prve rečenice Uredbe 2015/848. On međutim nije primijenio presumpciju utvrđenu u toj odredbi da se središte glavnih interesa dužnika nalazi u njegovu „glavno[m] mjest[u] poslovanja”, osim ako se ne dokaže suprotno. Prije svega, taj se sud pozvao na pojam „poslovni nastan”, koji se definira u članku 2. točki 10. iste uredbe, pri čemu je istaknuo da dužnik u okviru svoje samostalne djelatnosti ne koristi ljudske resurse ili imovinu ni u Njemačkoj ni na nekom drugom mjestu. Nadalje, primijenivši definiciju iz članka 3. stavka 1. prvog podstavka druge rečenice Uredbe 2015/848, prema kojoj središte glavnih interesa dužnika odgovara „mjest[u] gdje dužnik obavlja redovito poslovanje te koje može biti provjereno od trećih strana”, on je zaključio da postoji međunarodna nadležnost njemačkih sudova za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti.

10 Dužnik, koji ima dvojbe u pogledu međunarodne nadležnosti njemačkih sudova, podnio je žalbu (*Rechtsbeschwerde*) Bundesgerichtshofu (Savezni vrhovni sud, Njemačka), sudu koji je uputio zahtjev. Taj dužnik traži ukidanje odluke koju je donio Landgericht Berlin (Zemaljski sud u Berlinu) i odbijanje vjerovnikove neposredne tužbe.

11 Sud koji je uputio zahtjev smatra da međunarodnu nadležnost njemačkih sudova treba ocjenjivati u kontekstu članka 3. stavka 1. Uredbe 2015/848.

12 U tom smislu ističe, prvo, da su na temelju članka 3. stavka 1. prvog podstavka te uredbe, sudovi države članice na čijem se državnom području nalazi središte glavnih interesa dužnika nadležni za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti. Prema toj odredbi, „[s]redište glavnih interesa jest mjesto gdje dužnik obavlja redovito poslovanje te koje može biti provjereno od trećih strana”. U posebnom slučaju kad je dužnik fizička osoba koja obavlja slobodno zanimanje ili bilo koju

drugu samostalnu djelatnost, članak 3. stavak 1. treći podstavak navedene uredbe propisuje oborivu presumpciju prema kojoj središte glavnih interesa te osobe jest njezino „glavno mjesto poslovanja”. U slučaju svih drugih fizičkih osoba, u skladu s člankom 3. stavkom 1. četvrtim podstavkom prvom rečenicom iste uredbe predmnijeva se da je središte glavnih interesa, dok se ne dokaže suprotno, uobičajeno boravište dotične osobe.

13 Sud koji je uputio zahtjev, slično kao Landgericht Berlin (Zemaljski sud u Berlinu), smatra da je dužnik u trenutku podnošenja zahtjeva za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti obavljao „neovisnu poslovnu ili profesionalnu aktivnost” u smislu članka 3. stavka 1. trećeg podstavka prve rečenice Uredbe 2015/848.

14 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, ti se pojmovi u pravu Unije moraju samostalno tumačiti. Za samostalnu djelatnost karakteristično je, s jedne strane, činjenica da dotična osoba obavlja poslove u svoje ime, za vlastiti račun i pod vlastitom odgovornošću te, s druge strane, da snosi ekonomski rizik povezan s obavljanjem te djelatnosti. Ističe da ta osoba djeluje za vlastiti račun i pod vlastitom odgovornošću, slobodno organizira način obavljanja svojeg posla i prima honorar koji predstavlja njezin prihod.

15 Smatra da su u predmetu iz glavnog postupka ti uvjeti ispunjeni kada je riječ o dužniku, s obzirom na to da je on bio predsjednik nadzornog odbora dioničkog društva osnovanog u skladu s njemačkim pravom i da na temelju tog prava nadzorni odbor nije primao upute od uprave dioničkog društva. Nadalje, prema utvrđenjima Landgerichta Berlin (Zemaljski sud u Berlinu), moguće je da je dužnik snosio određeni rizik u pogledu plaće.

16 Drugo, navodi da se na temelju članka 3. stavka 1. trećeg podstavka prve rečenice Uredbe 2015/848 predmnijeva da fizička osoba koja obavlja slobodno zanimanje ili bilo koju drugu samostalnu djelatnost ima središte glavnih interesa u mjestu svojeg glavnog poslovanja. „Poslovni nastan”, u smislu članka 2. točke 10. te uredbe, upućivao bi na svako mjesto poslovanja u kojem dužnik obavlja stalnu gospodarsku djelatnost koristeći ljudske resurse i imovinu.

17 Imajući u vidu utvrđenje Landgerichta Berlin (Zemaljski sud u Berlinu) da nema mjesta primjeni presumpcije iz članka 3. stavka 1. trećeg podstavka prve rečenice Uredbe 2015/848 zbog toga što dužnik u okviru svoje samostalne djelatnosti ne koristi ljudske resurse niti imovinu, sud koji je uputio zahtjev postavlja pitanje relevantnosti takvog zahtjeva za određivanje glavnog mjesta poslovanja fizičke osobe koja obavlja samostalnu djelatnost.

18 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, kad bi taj zahtjev bio propisan, trebalo bi smatrati da dužnik nema „poslovni nastan” u smislu članka 2. točke 10. Uredbe 2015/848.Onda bi se postavilo pitanje može li se predmnijevati da mjesto u kojem se obavlja samostalna djelatnost u skladu s člankom 3. stavkom 1. trećim podstavkom prvom rečenicom te uredbe jest mjesto u kojem se nalazi središte glavnih interesa dužnika, dok se ne dokaže suprotno.

19 Ako bi se na to drugo pitanje odgovorilo potvrdno, činjenica da se središte glavnih interesa dužnika također nalazi na njemačkom državnom području, u skladu s člankom 3. stavkom 1. trećim podstavkom prvom rečenicom Uredbe 2015/848, predstavljala bi oborivu presumpciju.

20 Naprotiv, u slučaju niječnog odgovora na dva prethodno navedena pitanja, postavilo bi se pitanje primjenjuje li se presumpcija iz članka 3. stavka 1. četvrtog podstavka prve rečenice navedene uredbe te potpada li fizička osoba koja nema „poslovni nastan” u smislu članka 3. stavka 1. trećeg podstavka prve rečenice iste uredbe, kada je riječ o njezinu slobodnom zanimanju ili samostalnoj djelatnosti, pod pojam „svak[i] drug[i] pojedin[ac]” iz prvonavedene odredbe.

21 Sud koji je uputio zahtjev u tom smislu precizira da je Landgericht Berlin (Zemaljski sud u Berlinu) zanemario presumpciju iz članka 3. stavka 1. četvrtog podstavka prve rečenice Uredbe 2015/848 te je primijenio članak 3. stavak 1. prvi podstavak drugu rečenicu te uredbe. Ako bi presumpcija iz članka 3. stavka 1. četvrtog podstavka prve rečenice navedene uredbe bila relevantna, trebalo bi najprije utvrditi mjesto uobičajenog boravišta dužnika u trenutku podnošenja zahtjeva za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti. Nakon toga bi trebalo ispitati omogućuju li činjenične okolnosti koje tek treba utvrditi da se ta presumpcija obori. Takvo bi tumačenje zahtijevalo ukidanje rješenja Landgerichta Berlin (Zemaljski sud u Berlinu).

22 U tim je okolnostima Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 3. stavak 1. treći podstavak prvu rečenicu Uredbe [2015/848] u vezi s člankom 2. točkom 10. [te uredbe] tumačiti na način da mjesto poslovanja fizičke osobe koja obavlja slobodno zanimanje ili bilo koju drugu samostalnu djelatnost predstavlja poslovni nastan također i u slučaju kad djelatnost koja se obavlja ne podrazumijeva korištenje ljudskih resursa i imovine?

2. U slučaju niječnog odgovora na prvo pitanje, treba li članak 3. stavak 1. treći podstavak prvu rečenicu Uredbe [2015/848] tumačiti na način da se, u slučaju kad fizička osoba koja obavlja slobodno zanimanje ili bilo koju drugu samostalnu djelatnost nema poslovni nastan u smislu članka 2. točke 10. [te] [u]redbe, predmnijeva da središte njezinih glavnih interesa jest mjesto u kojem se obavlja slobodno zanimanje ili samostalna djelatnost, dok se ne dokaže suprotno?

3. U slučaju niječnog odgovora na drugo pitanje, treba li članak 3. stavak 1. Uredbe [2015/848] tumačiti na način da se u slučaju kad fizička osoba koja obavlja slobodno zanimanje ili bilo koju drugu samostalnu djelatnost, a pritom nema poslovni nastan u smislu članka 2. točke 10. te uredbe, u skladu s člankom 3. stavkom 1. četvrtim podstavkom prvom rečenicom navedene uredbe predmnijeva da središte njezinih glavnih interesa jest mjesto njezina uobičajenog boravišta, dok se ne dokaže suprotno?”

O prethodnim pitanjima

Uvodne napomene

23 U svojim pisanim očitovanjima dužnik osporava ocjenu suda koji je uputio zahtjev da je u trenutku podnošenja zahtjeva za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti on obavljao „neovisnu poslovnu ili profesionalnu aktivnost” u smislu članka 3. stavka 1. trećeg podstavka prve rečenice Uredbe 2015/848.Prema mišljenju dužnika, djelatnost koju on obavlja kao predsjednik nadzornog odbora, koja je uostalom samo sekundarna, nije obuhvaćena tim pojmom, imajući u vidu uvjete za obavljanje te djelatnosti.

24 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, pitanja o tumačenju prava Unije koja uputi nacionalni sud unutar pravnog i činjeničnog okvira koji sam definira – i čiju točnost Sud nije nadležan provjeravati – uživaju presumpciju relevantnosti. Sud može odbiti odlučivati o zahtjevu koji je uputio nacionalni sud samo ako je očito da zatraženo tumačenje prava Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom spora iz glavnog postupka, ako je problem hipotetski ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnim za davanje korisnog odgovora na upućena pitanja (presuda od 22. rujna 2016., Breitsamer und Ulrich, C-113/15, EU:C:2016:718, t. 33. i navedena sudska praksa).

25 Navedena presumpcija relevantnosti ne može se oboriti isključivo na temelju činjenice da jedna od stranaka iz glavnog postupka osporava određene činjenice čiju točnost Sud nije nadležan provjeravati, a o njima ovisi definicija predmeta navedenog spora (presuda od 22. rujna 2016., Breitsamer und Ulrich, C-113/15, EU:C:2016:718, t. 34. i navedena sudska praksa).

26 U konkretnom slučaju, kao što je izloženo u točki 13. ove presude, sud koji je uputio zahtjev izričito je naveo da on ne dovodi u pitanje činjenicu koju je utvrdio Landgericht Berlin (Zemaljski sud u Berlinu) da je dužnik u trenutku podnošenja zahtjeva za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti obavljao „neovisnu poslovnu ili profesionalnu aktivnost” u smislu članka 3. stavka 1. trećeg podstavka Uredbe 2015/848. Iz obrazloženja odluke kojom se upućuje zahtjev razvidno je da svojim prethodnim pitanjima sud koji je uputio zahtjev u bitnome traži da se utvrdi može li se presumpcija iz te odredbe primijeniti na tog dužnika, iako njegova djelatnost, koja se u tom smislu kvalificira kao „neovisna poslovna ili profesionalna aktivnost”, ne zahtijeva nikakve ljudske resurse niti imovinu, bilo unutar njemačkog državnog područja ili na nekom drugom mjestu.

27 U tim okolnostima, na postavljena pitanja treba odgovoriti polazeći od premise koju je utvrdio taj sud, odnosno da je dužnik u trenutku podnošenja zahtjeva za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti obavljao „neovisnu poslovnu ili profesionalnu aktivnost” u smislu članka 3. stavka 1. trećeg podstavka Uredbe 2015/848. Ta je premisa dio činjeničnog okvira predmeta iz glavnog postupka, za čiju provjeru Sud nije nadležan.

Prvo pitanje

28 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u bitnome pita treba li članak 3. stavak 1. treći podstavak Uredbe 2015/848 tumačiti na način da pojam „glavno mjesto poslovanja” fizičke osobe koja obavlja slobodno zanimanje ili neku drugu samostalnu djelatnost, u smislu te odredbe, odgovara pojmu „poslovni nastan” koji se definira u članku 2. točki 10. te uredbe.

29 U skladu s člankom 3. stavkom 1. prvim podstavkom Uredbe 2015/848, sudovi države članice na čijem se državnom području nalazi središte glavnih interesa dužnika nadležni su za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti, koji se u toj uredbi naziva „glavni postupak u slučaju nesolventnosti”. Središte glavnih interesa jest mjesto u kojem dužnik redovito ostvaruje svoje interese, a koje treće osobe mogu provjeriti.

30 U članku 3. stavku 1. trećem podstavku te uredbe određuje se da se u slučaju fizičke osobe koja obavlja slobodno zanimanje ili bilo koju drugu samostalnu djelatnost predmnijeva, dok se ne dokaže suprotno, da središte glavnih interesa jest glavno mjesto poslovanja dotične osobe.

31 U konkretnom slučaju, sud koji je uputio zahtjev tumači pojam „glavno mjesto poslovanja”, u smislu članka 3. stavka 1. trećeg podstavka Uredbe 2015/848, u vezi s pojmom „poslovni nastan” koji se definira u članku 2. točki 10. te uredbe. Imajući u vidu tu definiciju, pita se predstavlja li navedeno mjesto također „poslovni nastan” u slučaju kad ne postoje ljudski resursi i imovina.

32 U tom smislu treba istaknuti da u verziji na njemačkom jeziku Uredbe 2015/848 postoji jezična bliskost između pojmova „poslovni nastan” (*Niederlassung*) i „glavno mjesto poslovanja” (*Hauptniederlassung*).

33 Međutim, kao što to Europska komisija navodi u svojim očitovanjima, ta bliskost ne postoji u ostalim jezičnim verzijama te uredbe u kojima se koriste semantički različiti izrazi, kao npr. verzije na engleskom (*establishment* i *principal place of business*), španjolskom (*establecimiento* i *centro principal de actividad*), francuskom (*établissement* i *lieu d'activité principal*), talijanskom (*dipendenza* i *sede principale di attività*), poljskom (*oddział* i *główne miejsce wykonywania tej działalności*) odnosno švedskom jeziku (*driftställe* i *huvudsakligt verksamhetsställe*).

34 U tom smislu, prema ustaljenoj sudskoj praksi, potreba ujednačenog tumačenja odredbe prava Unije zahtijeva da se u slučaju neslaganja između njezinih različitih jezičnih verzija, predmetna odredba tumači ovisno o kontekstu i svrsi propisa kojeg je ona dio (presuda od 9. rujna 2020., TMD Friction i TMD Friction EsCo, C-674/18 i C-675/18, EU:C:2020:682, t. 89. i navedena sudska praksa).

35 Kao prvo, kada je riječ o kontekstu propisa, treba istaknuti da se pojam „poslovni nastan”, u smislu članka 2. točke 10. Uredbe 2015/848, navodi u članku 3. stavku 2. te uredbe u kojem se utvrđuje kriterij međunarodne nadležnosti za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti u državi članici koja nije država članica u kojoj se nalazi središte glavnih interesa dužnika u smislu članka 3. stavka 1. navedene uredbe.

36 U skladu s člankom 3. stavkom 2. iste uredbe, kada se središte glavnih interesa dužnika nalazi na državnom području jedne države članice, sudovi druge države članice nadležni su za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti protiv tog dužnika samo ako on ima poslovni nastan na državnom području te druge države članice.

37 Nadalje, iz članka 3. stavka 3. Uredbe 2015/848 proizlazi da, kada je postupak u slučaju nesolventnosti pokrenut na temelju stavka 1. tog članka, svaki postupak koji je naknadno pokrenut na temelju stavka 2. istog članka predstavlja sekundarni postupak u slučaju nesolventnosti.

38 Dakle, zakonodavac Unije odlučio je napraviti jasnu razliku između, s jedne strane, glavnog postupka u slučaju nesolventnosti iz članka 3. stavka 1. Uredbe 2015/848 i, s druge strane, sekundarnog postupka u slučaju nesolventnosti iz članka 3. stavka 2. te uredbe. Međutim, kao što je vidljivo iz uvodnih izjava 23., 24., 37. i 38. navedene uredbe, uvjet da u državi članici postoji „poslovni nastan”, kako se definira u članku 2. točki 10. iste uredbe, odlučujući je kriterij samo za pokretanje sekundarnog postupka u slučaju nesolventnosti u toj državi članici. Taj pojam stoga ne može biti relevantan u kontekstu članka 3. stavka 1. te uredbe.

39 Kao drugo, takvo je tumačenje u skladu s ciljem Uredbe 2015/848, a to je da se osigura pravna sigurnost i predvidljivost određivanja nadležnog suda primjenom objektivnih kriterija (vidjeti u tom smislu presudu od 16. srpnja 2020., Novo Banco, C-253/19, EU:C:2020:585, t. 20.).

40 Međutim, taj bi cilj bio doveden u pitanje u slučaju preklapanja pojma „glavno mjesto poslovanja” u smislu članka 3. stavka 1. trećeg podstavka Uredbe 2015/848 i pojma „poslovni nastan” iz članka 2. točke 10. te uredbe, što bi dovelo do stvaranja zbrke između mjerodavnih kriterija za pokretanje, s jedne strane, glavnog i, s druge strane, sekundarnog postupka u slučaju nesolventnosti.

41 Imajući u vidu sva navedena razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti tako da članak 3. stavak 1. treći podstavak Uredbe 2015/848 treba tumačiti na način da pojam „glavno mjesto poslovanja” fizičke osobe koja obavlja slobodno zanimanje ili neku drugu samostalnu djelatnost, u smislu te odredbe, ne odgovara pojmu „poslovni nastan” koji je definiran u članku 2. točki 10. te uredbe.

Drugo pitanje

42 Svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u bitnome pita treba li članak 3. stavak 1. treći podstavak Uredbe 2015/848 tumačiti na način da se u slučaju fizičke osobe koja obavlja slobodno zanimanje ili bilo koju drugu samostalnu djelatnost, može predmnijevati, dok se ne dokaže suprotno, da se središte glavnih interesa te osobe nalazi u njezinu glavnom mjestu poslovanja, iako ta djelatnost ne zahtijeva nikakve ljudske resurse niti imovinu.

43 Kao što proizlazi iz članka 3. stavka 1. prvog podstavka Uredbe 2015/848, opća poveznica za određivanje međunarodne nadležnosti za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti jest središte glavnih interesa dužnika. U posebnom slučaju kad je dužnik fizička osoba koja obavlja slobodno zanimanje ili bilo koju drugu samostalnu djelatnost, članak 3. stavak 1. treći podstavak te uredbe propisuje oborivu presumpciju prema kojoj središte glavnih interesa jest glavno mjesto poslovanja te osobe.

44 Kao prvo, Sud je ocijenio da „središte glavnih interesa” u smislu članka 3. stavka 1. Uredbe 2015/848 treba odrediti na temelju cjelovite ocjene svih objektivnih kriterija koje treće osobe – osobito vjerovnici – mogu provjeriti, a na temelju kojih se može odrediti stvarno mjesto u kojem dužnik redovito ostvaruje svoje interese (vidjeti u tom smislu presudu od 16. srpnja 2020., Novo Banco, C-253/19, EU:C:2020:585, t. 22.).

45 Iz samog teksta članka 3. stavka 1. prvog podstavka Uredbe 2015/848 proizlazi, s jedne strane, da navedena razmatranja vrijede bez razlike za sve dužnike, bez obzira na to je li riječ o društvima, pravnim osobama ili fizičkim osobama i, s druge strane, da je namjera zakonodavca Unije prilikom korištenja izraza „interesi” u toj odredbi bila da se općenito obuhvate sve gospodarske djelatnosti.

46 U tom smislu, prvo, ta opća poveznica za određivanje međunarodne nadležnosti za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti kao i pristup koji treba usvojiti radi njezine primjene, na temelju objektivnih kriterija koje treće osobe mogu provjeriti, samim time vrijede i za fizičke osobe koje obavljaju slobodno zanimanje ili bilo koju drugu samostalnu djelatnost (vidjeti u tom smislu presudu od 16. srpnja 2020., Novo Banco, C-253/19, EU:C:2020:585, t. 23.). Drugo, imajući u vidu izraz „interesi” koji se koristi u članku 3. stavku 1. Uredbe 2015/848, kriteriji koji omogućuju utvrđivanje središta glavnih interesa fizičke osobe slični su neovisno o tome obavlja li ta osoba slobodno zanimanje ili neku drugu samostalnu djelatnost, zato što se ti kriteriji odnose na gospodarsku djelatnost potonje kategorije osoba.

47 Međutim, kada je riječ o fizičkoj osobi koja ne obavlja slobodno zanimanje ili bilo koju drugu samostalnu djelatnost, Sud je precizirao da su relevantni kriteriji za određivanje središta glavnih interesa takve osobe oni koji se među ostalim odnose na njezinu ekonomsku situaciju, što odgovara mjestu u kojem ta osoba ostvaruje svoje ekonomske interese i u kojem prima i troši većinu svojih prihoda ili pak mjestu u kojem se nalazi najveći dio njezine imovine (vidjeti u tom smislu presudu od 16. srpnja 2020., Novo Banco, C-253/19, EU:C:2020:585, t. 24.).

48 Kao drugo, kada je riječ o oborivoj presumpciji iz članka 3. stavka 1. trećeg podstavka Uredbe 2015/848, iz samog teksta te odredbe tumačenog u vezi s člankom 3. stavkom 1. prvim podstavkom te uredbe vidljivo je da se predmnijeva, dok se ne dokaže suprotno, da fizička osoba koja obavlja slobodno zanimanje ili bilo koju drugu samostalnu djelatnost redovito ostvaruje interese u svojem glavnom mjestu poslovanja jer postoji velika vjerojatnost da to mjesto odgovara središtu njezinih glavnih interesa. Prema tome, sve dok navedena presumpcija nije oborena, sudovi države članice u kojoj se nalazi to mjesto poslovanja su međunarodno nadležni za pokretanje postupka u slučaju nesolventnosti protiv navedene fizičke osobe.

49 U tom smislu, sama činjenica da slobodno zanimanje ili samostalna djelatnost dotične osobe ne zahtijeva nikakvu imovinu niti ljudske resurse ne može sama po sebi biti dovoljna da se ta presumpcija obori.

50 Naime, iako mjesto u kojem se nalazi dužnikova imovina ili eventualni ljudski resursi koji se koriste za obavljanje slobodnog zanimanja ili samostalne djelatnosti dotične osobe jesu objektivni kriteriji koje treće osobe mogu provjeriti i koje treba uzeti u obzir prilikom određivanja mjesta u kojem dužnik redovito ostvaruje svoje interese, presumpcija spomenuta u prethodnoj točki ove presude može se oboriti samo na temelju cjelovite ocjene niza objektivnih kriterija koje treće osobe mogu provjeriti (vidjeti po analogiji presudu od 16. srpnja 2020., Novo Banco, C-253/19, EU:C:2020:585, t. 28.).

51 Nadalje, ta bi presumpcija izgubila korisni učinak ako bi se tumačila na način da se nužno traži postojanje imovine ili ljudskih resursa u glavnom mjestu poslovanja dotične osobe. Naime, kao što je to Komisija u bitnome istaknula u svojim očitovanjima, slobodno zanimanje ili samostalna djelatnost po samoj se svojoj prirodi može obavljati bez takve imovine ili ljudskih resursa, tako da bi takav zahtjev isključivao velik broj osoba koje obavljaju takvu profesiju ili djelatnost iz područja primjene navedene presumpcije.

52 U konkretnom slučaju, iz navoda suda koji je uputio zahtjev razvidno je da je Landgericht Berlin (Zemaljski sud u Berlinu) utvrdio da dužnik u okviru svoje samostalne djelatnosti, kao predsjednik nadzornog odbora njemačkog dioničkog društva, ne koristi nikakve ljudske resurse niti imovinu, bilo unutar njemačkog državnog područja ili na nekom drugom mjestu.

53 Iako postojanje takvih ljudskih resursa ili imovine nije presudno za utvrđivanje središta glavnih interesa određene osobe, nadležni sud ipak mora utvrditi – vodeći se pritom kriterijima na koje se podsjeća u točki 47. ove presude – mjesto u kojem se nalazi središte glavnih interesa dužnika uzimajući u obzir sve objektivne okolnosti vezane uz ekonomsku situaciju dužnika, koje treće osobe mogu provjeriti, kao što su primjerice one koje omogućuju da se locira mjesto u kojem ta osoba ostvaruje svoje ekonomske interese te u kojem prima i troši većinu svojih prihoda.

54 Imajući u vidu sva navedena razmatranja, na drugo pitanje valja odgovoriti tako da članak 3. stavak 1. treći podstavak Uredbe 2015/848 treba tumačiti na način da se u slučaju fizičke osobe koja obavlja slobodno zanimanje ili bilo koju drugu samostalnu djelatnost predmnijeva, dok se ne dokaže suprotno, da se središte glavnih interesa te osobe nalazi u njezinu glavnom mjestu poslovanja, iako ta djelatnost ne zahtijeva nikakve ljudske resurse niti imovinu.

Treće pitanje

55 Imajući u vidu odgovor na drugo pitanje, nema potrebe odgovarati na treće pitanje.

Troškovi

56 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (osmo vijeće) odlučuje:

1. **Članak 3. stavak 1. treći podstavak Uredbe (EU) 2015/848 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o postupku u slučaju nesolventnosti**

   treba tumačiti na način da:

   pojam „glavno mjesto poslovanja” fizičke osobe koja obavlja slobodno zanimanje ili neku drugu samostalnu djelatnost, u smislu te odredbe, ne odgovara pojmu „poslovni nastan” koji je definiran u članku 2. točki 10. te uredbe.

2. **Članak 3. stavak 1. treći podstavak Uredbe 2015/848**

   treba tumačiti na način da se:

   u slučaju fizičke osobe koja obavlja slobodno zanimanje ili bilo koju drugu samostalnu djelatnost predmnijeva, dok se ne dokaže suprotno, da se središte glavnih interesa te osobe nalazi u njezinu glavnom mjestu poslovanja, iako ta djelatnost ne zahtijeva nikakve ljudske resurse niti imovinu.

Potpisi